

“อติ โข มหาราช มม สวภา ตุมหาก สนติกา วิสสาส์ อลภนตา น คตา ภวิสสนติ: โปราณกปณิตตา ทิ
อวิสสาสนียัญญานะ สกุกจัม อปฏิจจมานาปี มรณนตีกัม เวทนํ ปตฺวา วิสสาสิกญฺจานเมว คมัสสูติ, “กทา ภนฺเตติ
รณฺเณ ปฏฺฐาเจ อติตํ อาหริ:

(อ. พระศาสดา) ตรัสแล้ว ว่า “ดูก่อนมหาบัณฑิต อ. สวภา ท. ของอาตมภาพ ไม่ได้อยู่ ซึ่งความคุ้นเคย จากสำนัก
ของพระองค์ เป็นผู้ไม่ไปแล้ว จักเป็น ด้วยประการฉะนี้แล, จริยังอยู่ อ. บัณฑิตผู้มีในกาลก่อน ท. แม่ผู้ (อันพระราชา)
ทรงบำรุงอยู่ โดยเคารพ ในที่อันมิใช่เป็นที่ตั้งแห่งความคุ้นเคย ถึงแล้ว ซึ่งเวทนา อันมีความตายเป็นที่สุด ไปแล้ว
ผู้ที่อันมีความคุ้นเคย นั้นเทียบ” ดังนี้ ผู้อันพระราชาทูลถามแล้ว ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ (อ. บัณฑิตผู้มีในกาลก่อน
ท.) (ไปแล้ว) (ผู้ที่แห่งบุคคลผู้มีมีความคุ้นเคย นั้นเทียบ) ในกาลไร” ดังนี้ ทรงนำมาแล้ว (ซึ่งเรื่อง) อันเป็นไปล่วงแล้ว ว่า
.... “

(เรื่องเกสวตาบส)

“อติเต พาราณสียํ พุทฺธมตฺเต รชฺชํ กาเรนฺเต, เกสวํ นาม ราชา รชฺชํ ปหาย อิลิปพพชฺชํ ปพฺพชิ ๖

ในกาลอันเป็นไปล่วงแล้ว ครั้นเมื่อพระเจ้าพรหมทัต (ทรงยังบุคคล) ให้กระทำอยู่ ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา ในพระนคร
ชื่อว่าพาราณสี, อ. พระราชา พระนามว่าเกสวะ ทรงละแล้ว ซึ่งความเป็นแห่งพระราชา ผณวชแล้ว ผณวชเป็นฤๅษี ๖

ตํ ปณฺจ ปุริสสทานิ อนุปพฺพชฺชิสฺส ๖

อ. ร้อยแห่งบุรุษ ท. ห้า บวชตามแล้ว (ซึ่งพระราชา) นั้น ๖

โส เกสวตาบโส นาม อโหสิ ๖

(อ. พระราชา) นั้น เป็นผู้ชื่อว่าเกสวตาบส ได้เป็นแล้ว ๖

ปสาธกปโป ปนสฺส อนุปพฺพชิตฺวา กปโป นาม อนนฺเตวาลิกอโหสิ ๖

อนึ่ง อ. นายภูษามาลาผู้ประดับ (ของพระราชา) นั้น บวชตามแล้ว เป็นอันเตวาลิก ชื่อว่า กัปปกะ ได้เป็นแล้ว ๖

เกสวตาบโส ปริสาย สหฺมึ อญฺญ มาเส หิมวเนตฺ วสิตฺวา วสุสารถเต โลณฺมุฬิเสวนตฺถาย พาราณสี ปตฺวา
ภิกฺขาย นครํ ปาวินิ ๖

อ. ดาบสชื่อว่าเกสวะ อยู่แล้ว ในป่าหิมพานต์ ลั่นเดือน ท. แปร กับ ด้วยบริษัท ถึงแล้ว ซึ่งพระนครชื่อว่าพาราณสี
เพื่อต้องการแก้อันเสพซึ่งรสเค็มและรสเปรี้ยว (ในสมัยแห่งภาคพื้น) อันฝนย้อมทั่วแล้ว ได้เข้าไปแล้ว สู่พระนคร
เพื่อภิกษา ๖

อถ นํ ราชา ทิสฺวา ปสฺสิตฺวา จาตุมฺมาสํ อตฺตโน สนฺติเก วสนตฺถาย ปฏฺธิณฺวํ คเหตฺวา อญฺยานเ วสาเปเนโต สายํ
ปาตํ ตสฺส อปฏฺฐาณํ คจฺฉติ ๖

ครั้งนั้น อ. พระราชา ทรงเห็นแล้ว (ซึ่งพระดาบส) นั้น ทรงเลื่อมใสแล้ว ทรงรับแล้ว ซึ่งปฏิญญา เพื่อประโยชน์แก่การอยู่ในสำนัก ของพระองค์ ตลอดประชุมแห่งเดือนสี่ (ทรงยังพระดาบส นั้น) ให้อยู่อยู่ในพระอุทยาน ย่อมเสด็จไป สู่ที่เป็นที่บำรุง (ซึ่งพระดาบส) นั้น ในเวลาเย็น ในเวลาเช้า ๑

อวเสสา ตาปสา กติปาหํ วสิตฺวา หตฺถิสททาทีหิ (P10) อุพพาฬหา “อาจริย อุกกณฺจิตฺมหา, คจฺจมาติ อาหํสุ ๑

อ. ดาบส ท. ผู้เหลื่อลง อยู่แล้ว ลึนวันเล็กน้อย ผู้ (อันเลียง ท.) มีเสียงแห่งข้างเป็นต้น เบียดเบียนแล้ว กล่าวแล้ว ว่า “ข้าแต่อาจารย์ (อ. กระผม ท.) เป็นผู้กระสันขึ้นแล้ว เป็นแล้ว, (อ. กระผม ท.) จะไป” ดังนี้ ๑

“กหนฺตาตติ ๑

(อ. พระดาบส) (ถามแล้ว) ว่า “ดูก่อนพ่อ ท. (อ. เธอ ท.) (จะไป) (ในที่) ไหน” ดังนี้ ๑

“หิมนนฺตํ อาจริยาติ ๑

(อ. ดาบส ท. เหล่านั้น) (กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่อาจารย์ (อ. กระผม ท.) (จะไป) สู่ป่าหิมพานต์” ดังนี้ ๑

“ราชา อมฺหากํ อาคตทิวสเสว จาตุมฺมาสํ อิธ วสนฺตถาย ปฏฺธิณฺณ คณฺหิ, กถํ คมิสฺสธ ตาตติ ๑

(อ. พระดาบส) (กล่าวแล้ว) ว่า “อ. พระราชา ทรงรับแล้ว ซึ่งปฏิญญา เพื่อประโยชน์แก่การอยู่ (ในที่) นี้ ตลอดประชุมแห่งเดือนสี่ ในวัน แห่งเรา ท. มาแล้ว นั้นเทียว, ดูก่อนพ่อ ท. (อ. เธอ ท.) จักไป อย่างไร” ดังนี้ ๑

“ตุมฺเหติ อมฺหากํ อนาจิขิตฺวา ว ปฏฺธิณฺนา ทินฺนา, มยํ อิธ น สกฺโกม วสิตุํ, อีโต อวิทุเร ตุมฺหากํ ปวตฺติสฺสวณฺณจาเน วสิสฺสามาติ วนฺทิตฺวา ปกฺกมิสฺสุ ๑

(อ. ดาบส ท. เหล่านั้น) (กล่าวแล้ว) ว่า “อ. ปฏิญญา อันท่าน ไม่บอกแล้ว แก่กระผม ท. เทียว ถวายแล้ว, อ. กระผม ท. ย่อมไม่อาจ เพื่ออันอยู่ (ในที่) นี้, (อ. กระผม ท.) จักอยู่ ในที่เป็นที่พึงซึ่งเรื่องอันเป็นไปทั่ว แห่งท่าน อันไม่ไกล (จากที่) นี้” ดังนี้ ไหวแล้ว หลีกไปแล้ว ๑

กปฺปกนฺตวาลิเกน สทฺธี อาจริโย โอหิยิ ๑

อ. อาจารย์ กับ ด้วยอันตวาลิกชื่อว่ากปฺปกะ ล้างแล้ว ๑

ราชา อุပ္ภุจันํ อาคโต “กุหิ อยุยาติ ปุจฺฉิ ๑

อ. พระราชา เสด็จมาแล้ว สู่ที่เป็นที่บำรุง ตรัสถามแล้ว ว่า “อ. พระผู้เป็นเจ้า ท. (ไปแล้ว) (ในที่) ไหน” ดังนี้ ๑

“อุกฺกณฺจิตฺมหาติ วตฺวา หิมนนฺตํ คตา มหาราชาติ ๑

(อ. พระดาบส) (ถวายพระพรแล้ว) ว่า “ดูก่อนมหาบพิตร (อ. ดาบส ท. เหล่านั้น) กล่าวแล้ว ว่า ‘อ. กระผม ท. เป็นผู้กระสันขึ้นแล้ว เป็นแล้ว’ ดังนี้ ไปแล้ว สู่ป่าหิมพานต์” ดังนี้ ๑

กปฺปโกปิ น จิสฺเสว อุกฺกณฺจิตฺวา อาจริเยน ปุณฺณปุณฺณ วาริยาโนปิ “น สกฺโกมิตฺติ วตฺวา ปกฺกามิ ๑

แม่ อ. ดาบสชื่อว่ากับปะกะ กระสันขึ้นแล้ว ต่อกาลไม่นาน นั้นเที่ยว แม่ผู้ อันอาจารย์ ห้ามอยู่ บ่อย ๆ กล่าวแล้ว ว่า “(อ. กระผม) ย่อมไม่อาจ” ดังนี้ หลีกไปแล้ว ๑

อิตรส ปน สนฺติโก อคฺคตฺวา อจฺริยสฺส ปวตฺตํ สฺถนฺโต อวิทูเร จาเน วลี ๑

แต่ว่า (อ. ดาบสชื่อว่ากับปะกะ นั้น) ไม่ไปแล้ว สู้สำนัก (ของดาบส ท.) เหล่านอกนี้ พังอยู่ ซึ่งเรื่องอันเป็นไปทั่ว แห่งอาจารย์ อยู่แล้ว ในที่ อันไม่ไกล ๑

อปรภาเค อจฺริยสฺส อนฺตฺวาสิเก อนุสฺสรนฺตสฺส กุจฺฉิโรโค อุปฺปชฺชิ ๑

ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก เมื่ออาจารย์ ตามระลึกถึงอยู่ ซึ่งอันตวาสิก ท., อ. โรคในท้อง เกิดขึ้นแล้ว ๑

ราชา เวชฺเชหิ ติกิฉฺฉาเปติ ๑

อ. พระราชา ทรงยังหมอ ท. ย่อมให้เยียวยา ๑

โรโค น ฐปสมฺมตฺติ ๑

อ. โรค ย่อมไม่เข้าไปสงบวิเศษ ๑

ตาปโส อาห “มหาราช อิจฺฉสิ เม โรคํ ฐปสมิตฺตุนฺติ ๑

อ. พระดาบส ถวายพระพรแล้ว ว่า “ดูก่อนมหาบพิตร (อ. พระองค์) ย่อมทรงปรารถนา เพื่ออัน ยังโรค ของอาตมภาพ ให้เข้าไปสงบวิเศษ (หรือ)” ดังนี้ ๑

“ภนฺเต สจฺหา สกฺกุณฺณยุยํ, อิทาเนว โว ฝาสฺสํ กเรยฺยนฺติ ๑

(อ. พระราชา) (ตรัสแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ถ้าวา อ. ข้าพเจ้า พึงอาจไซ้, (อ. ข้าพเจ้า) พึงกระทำ ซึ่งความสำราญ แก่ท่าน ในกาลนี้ นั้นเที่ยว” ดังนี้ ๑

“มหาราช สเจ เม ฝาสฺสํ อิจฺฉสิ, มํ อนฺตฺวาสิกานํ สนฺติโก เปเสหิตฺติ ๑

(อ. พระดาบส) (ถวายพระพรแล้ว) ว่า “ดูก่อนมหาบพิตร ถ้าวา (อ. พระองค์) ย่อมทรงปรารถนา ซึ่งความสำราญ แก่อาตมภาพไซ้, (อ. พระองค์) ขอจงทรงส่งไป ซึ่งอาตมภาพ สู้สำนัก ของอันตวาสิก ท.” ดังนี้ ๑

ราชา “สาธุ ภนฺเตตฺติ ตํ มณฺจเก นิปชฺชาเปตฺวา นารทามจฺจปฺมุเช จตฺตาโร อมจฺเจ “มม อยุยสฺส ปวตฺตํ ญตฺวา มยฺหํ สาสนํ ปหิณฺเญยฺยาถาติ อฺยุโยเชสิ ๑

อ. พระราชา (ตรัสแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ. ดีละ” ดังนี้ (ทรงยังพระดาบส) นั้น ให้นอนแล้ว บนเตียงน้อย ทรงส่งไปแล้ว ซึ่งอำมาตย์ ท. สี่ ผู้มีอำมาตย์ชื่อว่านารทจะเป็นประมุข (ด้วยพระดำรัส) ว่า “(อ. เจอ ท.) ทราบแล้ว ซึ่งเรื่อง อันเป็นไปทั่ว แห่งพระผู้เป็นเจ้า ของเรา พึงส่งไป ซึ่งชาวสาสน์ แก่เรา” ดังนี้ ๑

กปฺปนฺนทวาลิโก อาจริยสฺสาคมนํ สุตฺวา ปจฺจุคฺคมนํ กตฺวา, “อิติเร กหนฺติ วุตฺเต, “อสุกฺกฺจาเน กิร วสนฺตีติ อาห ๑

อ. อันตวาลิกชื่อว่ากปปะ พังแล้ว ซึ่งการมา แห่งอาจารย์ กระทำแล้ว ซึ่งการต้อนรับ, (ครั้นเมื่อคำ) ว่า “(อ. ดาบส ท.) เหล่านอกนี้ (ย่อมอยู่) (ในที่) ไหน” ดังนี้ (อันพระดาบส) กล่าวแล้ว, กล่าวแล้ว ว่า “ได้ยินว่า (อ. ดาบส ท. เหล่าเหล่านั้น) ย่อมอยู่ ในที่โน้น” ดังนี้ ๑

เตปิ อาจริยสฺสาคตฺตวํ สุตฺวา ตตฺถเฏว สโมสริตฺวา อาจริยสฺส อุนฺโหทกํ ทตฺวา ผลาผลํ อทฺสู ๑

(อ. ดาบส ท.) แม้เหล่านั้น พังแล้ว ซึ่งความที่ แห่งอาจารย์ เป็นผู้มาแล้ว ประชุมกันแล้ว (ในที่) นั้น นั้นเดียว ถวายแล้ว ซึ่งน้ำอันร้อน ได้ถวายแล้ว ซึ่งผลและผลอันเจริญ แก่อาจารย์ ๑

ตํขณฺเณว โรโค วูปสฺมิ ๑

อ. โรค เข้าไปสงวิเศษแล้ว ในขณะนั้น นั้นเดียว ๑

โส (P11) กติปาเทเนว สุวณฺณวณฺโณ อโหสิ ๑

(อ. พระดาบส) นั้น เป็นผู้มัวรรณะเพียงดังวรรณะแห่งทอง ได้เป็นแล้ว โดยวันเล็กน้อย นั้นเดียว ๑